

In archieftijdschriften gelezen

In archieftijdschriften gelezen (Aflevering 1)

Ook dit jaar wordt in deze rubriek de inhoud van recent verschenen archieftijdschriften gepresenteerd. Wie als wetenschapper op de hoogte wil blijven, kan niet nalaten de geschikte vaktijdschriften te raadplegen. Alles lezen is evenwel onmogelijk. Daarom werd in 1992 met de rubriek 'In archieftijdschriften gelezen' gestart. Zo kunnen geïnteresseerde vakgenoten snel en gemakkelijk kennis nemen van wat er in Vlaanderen en elders in archieftijdschriften verschijnt. De eindredactie is nog steeds in handen van Gustaaf Janssens. Hij wordt bijgestaan door zeven bereidwillige medewerkers. Wie deze leesgroep wil komen versterken kan zich bij de eindredacteur aanmelden.

Gustaaf Janssens, Archivaris bij het Koninklijk Paleis
Cap@kppr.be

Journal of Archival Organization, 1 (2002)

Red.: Ruth C. Carter & Thomas J. Frusciano. Uitg.: The Haworth Information Press. 10 Alice Street. Binghampton, NY 13904-1580 USA - ISSN 1533-2748

Aanwezig in de bibliotheek van het Algemeen Rijksarchief te Brussel.

Dit nieuwe Amerikaanse tijdschrift bracht in 2002 vier afleveringen uit. Archiefbeschrijving en -theorie krijgen veel aandacht, maar ook het dagelijkse werk van de archivaris en de waarde van archief voor historisch onderzoek worden niet vergeten.

Hoewel David Bearman door Terry Cook "de meest belangrijke auteur van de hedendaagse archivaliek" wordt genoemd, lukt zijn benadering soms kritiek uit. In *The archival imagination of David Bearman revisited* (afl. 1, p. 5-18) analyseert James L. Geherlich de publicaties van Bearman. Hij duidt op overtuigende wijze aan dat diens oeuvre baanbrekend is. In *K-12 instruction and digital access to archival materials* (afl. 1, p. 19-34) onderzoekt Matthew Lyons zowel de historiografische als de pedagogische aspecten van onderwijs aan de hand van archiefstukken. Zowel gedrukte handboeken als speciaal voor het onderwijs ontworpen archivalische websites komen aan bod. Het is een interessant artikel voor al wie de interactie tussen archief en (geschiedenis)onderwijs belangrijk vindt. Amerikaanse archiefpublicaties schenken erg veel aandacht aan de toepassing van de Encoded Archival Description (EAD). Het is dan ook niet verwonderlijk dat er in dit nieuwe tijdschrift diverse bijdragen over EAD zijn opgenomen. Jennifer A. Marshall brengt in *The impact of EAD adoption on archival programs: a pilot survey of early implementers* (afl. 1; p.

35-55) een overzicht van de toepassing van EAD en van wat er daarover sinds 1993 is verschenen. Ook verwerkt hij de resultaten van een enquête over de toepassing van EAD. Verder is er de bijdrage van Clay Redding (*Reengineering finding aids revisited: current archival descriptive practice and its effect on EAD implementation*, afl. 3; p. 35-50), waarin aan de hand van de resultaten van een enquête de kennis en het gebruik van EAD in kaart worden gebracht. Christopher J. Prom brengt in *Does EAD play well with other metadata standards?: searching and retrieving EAD using the OAI protocols* (afl. 3; p. 51-72) een erg technische bijdrage over de compatibiliteit van EAD met andere beschrijvingsstandaarden, speciaal in verband met metagegevens. Twee bijdragen toetsen het gebruik van EAD: Hannah C. Frost met *Guidelines counseling: a comparative analysis and evaluation of EAD implementation guidelines* (afl. 3; p. 73-86) en Matthew Young Eidson in *Describing anything that walks: the problem behind the problem of EAD* (afl. 4, p. 5-28).

Over het nieuwe Amerikaanse archiefbeschrijvingsproject CUSTARD handelt Jean Dryden in *The CUSTARD project: an update* (afl. 3; p. 87-100). Het Canada-U.S. Task Force on Archival Description-project (CUSTARD) wil een gemeenschappelijke US-Canadese archiefbeschrijvingsstandaard uitwerken door de *Rules for Archival Description* (RAD) en de tweede uitgave van de beschrijvingsstandaard *Archives, Personal Papers and Manuscripts* (APPM2) aan de regels van de ISAD(G) en ISAAR (CPF) aan te passen, zodat zij gebruikt kunnen worden met EAD en MARC21. Als 'Bijlage' (p. 91-100) volgt het *Statement of Principles for the CUSTARD Project*.

Meer concreet op archiefbestanden toegespitst zijn de bijdragen over archief van organisaties en van onderwijsinstellingen. De archieven van vakbonden en beroepsverenigingen worden behandeld door James P. Quigel (*Union outreach - a pilgrim's progress*; afl. 1, p. 57-70). Bradley D. Westbrook heeft het in *Prospecting virtual collections* (afl. 1; p. 73-80) over virtuele verzamelingen. William E. Landis gaat hier verder op in en behandelt in *Nuts and bolts: implementing descriptive standards to enable virtual collections* (Afl. 1; p. 81-92) beschrijvingsstandaarden voor dit soort van verzamelingen.

On-linearchiefraadpleging is mogelijk, maar blijft voor grote bestanden toch nog uitzonderlijk. Over de Online Archive of California (OAC - opgericht in 1997) handelt Robin L. Chandler (*Building digital collections at the OAC: current strategies with a view to future uses*, afl. 1; p. 93-103). Tamar G. Chute onderzoekt in *What's in a name?: outreach vs. basic services: a survey of College and University archivists* (afl. 2; p. 5-40) de dienstverlening en de onderzoeks-

faciliteiten in archiefdiensten van instellingen voor hoger onderwijs. Eveneens op dienstverlening toegespitst is *A new archival model?: an examination of documentation strategy via the Fales library & special collections' downtown New York collection* van René Boatman (afl. 2; p. 41-51).

Archieven van onderwijsinstellingen hebben de onderzoeker heel veel te bieden. Aflevering 2 van de *Journal of archival organization* neemt er enkele onder de loep. Wij signaleren de bijdragen van Nanci A. Young ('*Educate a girl?? You might as well attempt to educate a cat!*': documenting women's education at a single-sex collegiate institution; afl. 2, p. 53-64), van Fernanda H. Perrone ('*To save them from the dangers to their faith*': documenting student life at catholic women's colleges; afl. 2, p. 65-76), van Thomas J. Frusciano (*Bridging generations: undergraduate research opportunities on the history of women at Rutgers University*; afl. 2, p. 77-88) en van Bette Weneck (*Documenting the broad character of student populations in women's higher education: a commentary*; afl. 2, p. 89-92).

Steeds meer instellingen gaan over tot het digitaliseren van hun papieren archief. Joan Echtenkamp Klein brengt in *The Phillip S. Hench Walter Reed Yellow Fever Collection digitization project: two years and over 5000 documents later* (afl. 3; p. 5-34) rapport uit over een belangrijk digitaliseringsproject. (Gustaaf Janssens).

Tabula. Revista de archivos de Castilla y León, 6 (2003)

Red.: Luis Hernández Olivera. Uitg.: Asociación de Archiveros de Castilla y León. Pozo Amarillo 1, 2E B, E-37008 Salamanca (Spanje).
ISSN 1132-6506.

III Coloquio internacional de Ciencias de la Documentación, III Congreso de Archivos de Castilla y León. Ponencias, Salamanca 2002 (Debates, 1). 1 CD-ROM - Uitg.: Asociación de Archiveros de Castilla y León, Salamanca, 2002. ISBN 84-607-5691-2.

Van 9 tot en met 11 oktober 2002 werd te Salamanca het derde Archiefcongres van Castilië en Leon georganiseerd, tevens het derde Internationaal colloquium van de Documentatiewetenschappen. De handelingen van de bijeenkomst verschenen in 2002 al gedeeltelijk op cd-rom. In 2003 verschenen zij onder de titel *El refinado arte de la destrucción: la selección de documentos* in Spaanse vertaling in druk als aflevering 6 van het tijdschrift *Tabula* (2003). De cd-rom bevat de bijdragen van de sprekers in de oorspronkelijke taal. Aan de gedrukte Spaanse versie werden enkele andere artikelen rond het thema 'selectie' toegevoegd. Beide edities worden hier samen besproken. De Spaanse titels (met paginanummers) verwijzen naar de uitgave in *Tabula*.

De niet-Spaanse bijdragen bieden een interessant overzicht van actuele buitenlandse tendensen op het vlak van de

selectie. Angelika Menne-Haritz ontbreekt in het gezelschap, maar in alle uiteenzettingen komt ze indirect aan het woord.

De teksten van Luciana Duranti, Carol Couture, Richard J. Cox, Terry Eastwood, Terry Cook en Frank Boles, op de cd-rom in hun oorspronkelijke taal, worden door Griet Maréchal besproken. Daarnaast komen er op deze cd-rom ook drie Spaanse specialisten aan bod: Manuela Moro Cabero, Luis Hernandez Olivera en Lluís Cermeno

Martorell. Gustaaf Janssens bespreekt hun bijdragen, alsook vijf andere teksten die enkel in *Tabula* zijn opgenomen.

Luciana Duranti opent met een fundamenteel artikel over de selectie van elektronisch archief (*Authenticity and appraisal: appraisal theory confronted with electronic records - Autenticidad y valoración: la teoría de la valoración entretada a los documentos electrónicos*, p. 13-21). In 1922 identificeerde Sir Hilary Jenkinson authenticiteit als een van de kenmerken van archiefmateriaal. Om evidente redenen is de authenticiteit van elektronisch archief niet vanzelfsprekend. Dit is enkel het geval voor zover vooraf bepaalde authenticiteitsvereisten werden nageleefd bij de processen van archiefvorming, -beheer en -bewaring. In alle andere gevallen moet de authenticiteit worden geverifieerd. Het INTERPARES-project (*International Research on Permanent authentic Records in Electronic Systems*) heeft hiervoor acht vereisten geformuleerd. De relatie met de functie van het waarderen is voor Duranti dat deze functie nu ook deze handelingen moet omvatten die het mogelijk maken de authenticiteit van de archiefdocumenten die voor bewaring in aanmerking komen te verzekeren, deze handelingen te controleren en er getuigenis van af te leggen. Zij concludeert dat ten aanzien van elektronisch archief de selectie op vier punten fundamenteel is gewijzigd, lees aangevuld: 1. de selecteur moet de authenticiteit van de documenten die voor permanente bewaring in aanmerking komen vaststellen (wat dus niet het geval was voor deze op klassieke drager); 2. de selecteur moet de haalbaarheid van het behoud van de authenticiteit bepalen; 3. de selectiebeslissing moet heel vroeg in de levensloop van het document plaatsvinden; 4. de selecteur moet continu toezicht houden op de documenten van de archiefvormer en indien gewettigd door de wijzigingen die ze hebben ondergaan, de selectiebeslissing herzien. Toch zijn deze aanvullingen niet van theoretische maar van methodologische aard, zij het dat ze vrij radicaal zijn. Ze vereisen dat de archivariissen voortdurend betrokken zijn bij de archiefvormers en dansen op het dunne koord dat begeleiden scheidt van inmenging. Het is een moeilijke,

maar haalbare evenwichtsoefening. Momenteel zijn de traditionele archivariissen die zich verzetten tegen activiteiten die ze als 'niet des archivaris' beschouwen, de grootste hinderpaal voor het implementeren van deze nieuwe selectiemethodologie. Deze weerstand overwinnen kan nog meerdere jaren duren. Laten wij hopen dat wij ondertussen geen belangrijk deel van ons documentair erfgoed hebben verloren, aldus Duranti.

Zoals wij van Carol Couture gewend zijn biedt zijn artikel een mooie internationale (voornamelijk op Franse en Engelse bijdragen gesteunde) stand van zaken. Met *La Fonction évalution en archivistique contemporaine: une synergie entre plusieurs considérations complémentaires - La función valoración en la archivística contemporánea: una sinergia entre varias consideraciones complementarias* (p. 23-49) is het niet anders. De bijdrage is niet volledig nieuw – het is een herwerkte versie van het hoofdstuk *Évaluation* uit C. Couture e.a., *Les fonctions de l'archivistique contemporaine*, Québec, 1999, p. 104-143 –, maar wie vlug met de behandelde materie vertrouwd wil worden, wordt hier op zijn wenken bediend. Na de definitie van selectie schetst Couture de bijdragen van Duitsland, Engeland, de VSA en Canada. Van deze vaak uiteenlopende werkmethodes en opvattingen probeert hij een overzicht te geven en hun synergie duidelijk te maken. In zijn tweede deel, de theoretische grondslagen van de waardering, start hij met het signaleren van de vijf leidende principes waarmee men steeds rekening moet houden. Hij benadrukt ook het belang van de notie 'waarde'. Evalueren is immers oordelen over de waarde van iets of iemand (cf. de begrippen primaire en secundaire waarde). Inhoud en context komen aan bod. Wat betreft de criteria wijst Couture erop dat er nog geen sluitend geheel bestaat, wel een lijst die als hulpmiddel kan dienen. Voor de concrete invulling verwijst hij naar andere publicaties. Hij stelt terecht dat de huidige selectiecriteria hoofdzakelijk voor het bepalen van de secundaire waarde zijn geformuleerd en dat ze zelden aan de primaire waarde aandacht besteden. Hierdoor laat de archivaris de archiefvormer/ambtenaar in de kou. Het laatste deel van de uiteenzetting behandelt enkele concrete elementen waarmee men bij het opstellen van de *calendrier de conservation*, vergelijkbaar met onze selectielijsten, terdege rekening moet houden. Een uitgebreide bibliografie sluit het geheel af.

Appraisal as an act of memory - La valoración como un acto de memoria (p. 51-73) van Richard J. Cox is een essay waarin het collectief geheugen (*public memory - memoria colectiva*) centraal staat. De selectieproblematiek komt slechts zijdelings ter sprake en dan nog eerder de acquisitie dan de selectie. Cox herhaalt dat de archivariissen zichzelf en hun werk moeten documenteren en zo rekenschap afleggen van hun handelingen, zodat de onderzoekers beter kunnen inschatten wat ze onder ogen krijgen.

Aan Terry Eastwood was gevraagd de relatie tussen archiefselectie en democratische samenleving te behandelen. Hij schetst in *Archival appraisal in democratic societies - La*

valoración archivística en las sociedades democráticas (p. 75-85) eerst een drietal selectieopvattingen, bediscussieert vervolgens enkele kenmerken van moderne democratische samenleving die relevant zijn voor het uitvoeren van de selectie en eindigt met de uitdagingen waarvoor de archivariissen-selecteurs staan. De betekenis van archieven is voor een eerste stroming overwegend historisch van aard en selectie dient om ze voor de historicus meer bruikbaar te maken. Een tweede stroming ziet in de selectie uitgevoerd vanuit historisch oogpunt een gevaar voor de integriteit van de archieven, denken wij bijvoorbeeld aan L. Duranti en H. Jenkinson. Tot deze stroming kan men ook A. Menne-Haritz rekenen die van oordeel is dat die archiefstukken moeten worden geselecteerd die duidelijk maken hoe besluiten zijn genomen. Stukken die dat niet doen, kunnen worden verwijderd. Een derde, vrij recente stroming is schatplichtig aan het postmodernisme. Archieven hebben enkel de waarde die de personen die ermee werken, inclusief de selecteurs, eraan willen geven. Archivariissen moeten bijgevolg bij hun selectie nadenken over en zich bewust worden van hun vooronderstellingen. Beweren dat selectie neutraal of apolitiek is, is het hoofd in het zand steken, aldus Verne Harris en Terry Cook. Volgens Cook is de interactie tussen burgers en organisaties enerzijds en de staat anderzijds de essentie van een democratische staat. De bewijzen daarvan zijn het waard bewaard te worden en des te meer als de resultaten afwijken van de intenties. Doorheen de ideeën die Eastwood rond de karakteristieken van de moderne democratische staat ontwikkelt, komt hij tot volgende elementen: rekenschap afleggen, bescherming van de rechten van het individu en de erkenning van culturele minderheden. Selectie moet dan ook beantwoorden aan de behoeften van de burgers om te weten hoe ze deelnemen aan het beleid en om hun plaats te kennen in de diverse gemeenschappen waartoe ze menen te behoren. Bijgevolg hebben de burgers belang bij de archiefselectie en is het bewaren van archieven in een democratische maatschappij een publiek goed.

Wat de doelstellingen van selectie zijn is één zaak, hoe ze te realiseren een andere. De geschetste rol van archieven is in vele democratische staten niet als een opdracht van de openbare archiefdiensten omschreven of wordt door de politieke leiders en hun aanhang niet geapprecieerd. Vaak is ook het juridische statuut van de archiefinstellingen niet bevorderlijk om deze doelstellingen, vooral dan het aspect van de politieke verantwoording, te realiseren. Hiervoor hebben de archiefdiensten een zekere mate van autonomie, ja zelfs van onafhankelijkheid van andere overheidsdiensten nodig. Dit doen doordringen in de politieke en bureaucratistische geestesgesteldheid is een eerste belangrijke uitdaging. De tweede, die verband houdt met het dienen van de belangen van culturele gemeenschappen in een democratie, is eveneens problematisch. Eastwood is van oordeel dat een pluralistische maatschappij een pluralistische archieforganisatie nodig heeft. De grootste uitdaging evenwel houdt verband met de eeuwige zorg voor de integriteit van de archieven en voor het verstrekken van die bronnen aan

de burgers om hun actuele plaats in de maatschappij te begrijpen en verdere stappen te kunnen plannen. Hiervoor is niet alleen een dialoog tussen archivariissen noodzakelijk maar ook met het publiek dat de archivariissen verondersteld worden te dienen.

In *Macroappraisal and functional analysis: the importance of governance rather than government - Macrovaloración y análisis funcional: la preeminencia de la interacción político-social sobre el gobierno* (p. 87-102) somt Terry Cook als inleiding de belangrijke premissen van macroselectie op en wijst op het ingrijpende en controversiële karakter van de selectie en de verantwoordelijkheid van de archivaris voor het beeld van het verleden. Hij bouwt zijn uiteenzetting op volgens het stramen: eerst komt de theorie waarvan de strategie, dan de methodologie en ten slotte de praktijk moeten worden afgeleid. Dit is de beschrijving van het macroselectie programma waarvoor Terry Cook verantwoordelijk was binnen het Nationaal Archief van Canada in de periode 1993-1998. De macroselectietheorie gaat ervan uit dat maatschappelijke waarden aan de basis van de selectie moeten liggen. Omdat niemand met zekerheid weet welke deze maatschappelijke waarden zijn, ontwerpen archivariissen selectiestrategieën en -methodologie die een zo accuraat mogelijk beeld geven van het functioneren van het beleid en de interactie tussen burgers en overheid. Dit betekent volgens Ian Wilson, nationaal archivaris van Canada, dat selectie zich toespitst op beleidsdeelname (*governance*) eerder dan op het regeren (*government*). In alle maatschappijen is er een samenspel van drie fenomenen: 1. sociale structuren, 2. maatschappelijke functies en 3. burgers en groepen. Deze fenomenen en hun interactie bepalen welke de meest waardevolle archiefstukken zijn. Macroselectie vertaalt deze realiteit als volgt: 1. archiefvormers, 2. sociaal-historische patronen (d.w.z. functies, programma's, activiteiten...), 3. klanten, burgers, groepen. Macroselectie vereist dat de archivaris deze elementen en hun onderlinge relatie bestudeert. Met andere woorden: macroselectie is een op het herkomstprincipe gebaseerde benadering van de selectie, waarbij de maatschappelijke context van het ontstaan en het eigentijds gebruik van de archieven hun waarde bepaalt (of een selectie die zich baseert op de primaire waarde en niet op de secundaire waarde van Schellenberg). De archivaris moet dan ook op de eerste plaats een analyse maken van de instellingen, functies, organisatie, handelingen en de interactie met de burger eerder dan de miljoenen archiefstukken, duizenden systemen, series en collecties te evalueren. Macroselectie spitst zich toe op de functionele context waarin het archiefstuk ontstaan is en niet op het stuk zelf. Macroselectie is dus gesteund op de institutioneel-functionele analyse met zeer sterke nadruk op de impact op, de rol van en de relatie met de burger. Vandaar dat *governance* belangrijker wordt geacht dan *government*. Dit voor de theorie. Dan de strategie. Die moet breed zijn, bijvoorbeeld een ministerie of een beleidsterrein omvatten. Voor kleinere instellingen betekent dit dat ze volledig in ogenschouw worden genomen. Bij de strategie zijn de nodige kanttekeningen te maken en hoe dit moet gebeuren leert dan

de methodologie. Het mag duidelijk zijn dat macroselectie een top-downwerkwijze is. De bedoeling van de functionele analyse of macroselectie is niet tot een bijna mechanische selectie te komen, wel een hulpmiddel te zijn om complexiteit, diepte, aard, impact van een bepaalde functie op de (Canadese) samenleving, op andere functies... te kunnen inschatten. Wanneer al dit studiewerk uitgevoerd is en men tot een selectiehypothese is gekomen van waar de beste archieven zich bevinden, kan de feitelijke selectie van de archiefstukken zelf beginnen. De hypothese wordt dus getest en naargelang van het geval aangepast of bevestigd. Deze tweede selectiefase moet hoe dan ook heel breed verlopen en alle archiefstukken op om het even welke drager van een bepaald beleidsterrein (programme) en in een welbepaalde logische volgorde omvatten. De samenvatting die Cook geeft van macroselectie laten wij hier wegens het belang in vrije vertaling volgen: *"Het macroselectie-model vindt zijn wettiging niet in de bevelen van de staat (zoals aanvankelijk) noch in het volgen van de laatste trends in het historisch onderzoek (zoals recenter), maar in zijn poging om de maatschappelijke waarden te weerspiegelen door een functionele analyse van de interactie van de burger met de overheid. Maar macroselectie is meer dan dat. Macroselectie spitst zich meer toe op de deelname aan het beleid (governance) dan op de structuren en de functies van de overheid (government) op zich. Governance benadrukt de dialoog en de interactie van de burgers en groepen met de overheid (state) evenveel als het beleid en de handelingen van de overheid: concentreert zich op het documenteren van de impact van de overheid op de maatschappij en van de functies van de maatschappij zelf; houdt rekening met alle dragers zonder de voorkeur te geven aan geschreven tekst; zoekt veelvoudige verhalen en gevoelige punten van betwist overleg tussen burger en overheid, eerder dan de officiële beleidslijn te aanvaarden; zoekt doelbewust stem te geven aan de gemarginaliseerden, aan de 'andere', aan verliezers zowel als aan winnaars, aan de minder bevoorrecht en de kansarmen als aan de machtigen en de mondigen. Dit wordt gerealiseerd door de nieuwe manier waarop gekeken wordt naar dossiers en elektronische data en door daarna het meest beknopte archiefstuk op de beste drager om deze diverse stemmen aan bod te laten komen, te kiezen"*.

Wat leert Frank Boles in *There are many paths to enlightenment: false dichotomies in the selection of records - Hay muchos caminos hacia la iluminación: falsas dicotomías en la selección de documentos* (p. 105-118)? Dat er, zoals de titel stelt, meerdere wegen zijn die naar de zaligheid leiden, of meerdere wegen naar de selectie. Wij denken dat geen enkele archivaris eraan twijfelt dat er verschillende types archiefinstellingen zijn met specifieke opdrachten en dat deze opdrachten implicaties hebben op het vlak van de selectie i.c. de acquisitie. Het lijkt alsof Boles niet inziet dat sommige archiefinstellingen gebonden zijn aan een (openbare) archiefvormer en dus verplicht alle archieven van deze archiefvormer te behandelen (denken wij aan stads- of staatsarchieven) en archiefinstellingen (meestal zijn het dan archief- en documentatiecentra) die een acquisitieplan

kunnen opstellen. Selectie en acquisitie mogen dan verwant zijn, ze vallen niet volledig samen. In zijn uiteenzetting doet Boles alsof het hem compleet ontgaat dat de toonaangevende archivarissen op het vlak van de selectie zich vooral om dergelijke openbare archieven bekommer(d)en, waaruit dan ook specifieke opvattingen volgen. Zijn oproep om de archiefgemeenschap te bevrijden van het streven naar een hegemonie in de selectietheorie en -methodologie, zijn een pleidooi voor de erkenning van een archivalistische diversiteit - 'laat duizend selectiebloemen bloeien' -, klinken ons dan ook redelijk hol in de oren. Verder stippen wij nog aan dat hij bij de opdrachten van de archiefdiensten om verantwoordelijkheid mogelijk te maken, de rechten van het individu te beschermen en de bewering dat ze de wet uitvoeren, vraagtekens zet en ze zelfs ontkent.

Naast de twee Spaanse bijdragen op de cd-rom werden daar in de gedrukte bundel nog vijf andere aan toegevoegd. Meestal gaat het om de voorstelling van een concreet project. Manuela Mora Cabero en Luis Hernández Olivera formuleren een voorstel voor archiefselectie in de Autonome Gemeenschap Castilla y León aan de hand van een selectielijst (*Seleccionar documentos con el calendario de conservación: una propuesta para Castilla y León*, p. 121-150). Steunend op de diverse wet- en regelgevende teksten die de archiefzorg en het archiefbeheer in Castilla-León organiseren, bespreken de auteurs eerst de plaats van de selectielijst (calendario de conservación) in het Castiliaans-Leonees archiefwezen. Daarna wordt uiteengezet hoe men tot de selectielijst komt en hoe zo een lijst kan worden aanvaard. Het mag duidelijk zijn dat niets van dit alles mogelijk is zonder een goede autonome archiefwetgeving. Is het voorgaande artikel nog in grote mate theorie, dan confronteert Lluís Cermeno Martorell de lezer van *El sistema de evaluación de documentos en Cataluña* (p. 153-182) met de realiteit: archiefselectie in Catalonië. Al op 3 mei 1990 werd in deze autonome gemeenschap een decreet over selectie van overheidsarchief afgekondigd. Meteen werd ook een Commissie voor waardering en selectie van archief-bescheiden opgericht. Deze commissie (die nu 'Commissie voor de ontsluiting, de waardering en de selectie van documentair erfgoed' heet) werkte selectieregels uit en stelde selectielijsten op. Zij controleert ook de toepassing van deze lijsten. Het systeem blijkt tot ieders tevredenheid goed te werken. De commissie heeft een duidelijk omschreven taak: 1. het recht op inzage bevorderen; 2. informatie verstrekken aan personen of instellingen die zich geschaad voelen in hun recht op informatie; 3. criteria opstellen betreffende het toepassen van de openbaarheid van bestuur en 4. informeren over de toelatingsmogelijkheden om bepaalde documenten te raadplegen. De commissie werkt niet alleen voor de overheid. Zij stelt ook selectielijsten op voor privaat archief dat tot het erfgoed wordt gerekend, maar dat niet als nationaal Catalaans erfgoed is ingeschreven. Archiefselectie geldt niet alleen voor archief op 'traditionele' drager. Ook elektronisch archief moet worden geselecteerd. De praktijk van deze selectie roept specifieke vragen op en het is duidelijk dat er op dit vlak, ook in Catalonië, nog heel wat

studiewerk moet gebeuren. Als 'Bijlage' zijn een evaluatieformulier, de samenstelling van de commissie en van de werkgroepen en een lijst van Generalitat-decreten en ministeriele besluiten over archiefselectie in Catalonië gevoegd.

Over de kwaliteitsbewaking van selectie voor het gemeentearchief van Zaragoza handelen Isabel Medrano Felices en Elena Rivas Palá (*La Comisión Calificadora de Documentos del Ayuntamiento de Zaragoza: 10 años de experiencia*, p. 215-227). In deze zakelijke, heldere bijdrage worden de oprichting en de werking van de gemeentelijke selectiecommissie uiteengezet, en wordt de balans van tien jaar commissiewerk opgemaakt. Die is zeer positief. In tien jaar heeft het archiefpersoneel een betere kennis van de gemeentelijke administratie opgedaan, is het contact met de gemeentelijke diensten vlot verlopen en is gebleken dat de betrokkenheid erg groot was. Momenteel wordt de studie van de werking van de gemeentelijke diensten voortgezet, worden de afgeronde studies herbekeken, wordt de toepassing van de moderne informaticatechnologie uitgebreid en wordt er verder gewerkt op het terrein van de selectie van elektronisch archief. Een beknopte bibliografie sluit het artikel af. Dezelfde auteurs brengen ook een methodologisch artikel waarin zij de toepassing van de normen voor het gemeentelijk kwaliteitshandvest op de dienstverlening in het gemeentearchief van Zaragoza voorstellen (*Procedimientos e instrucciones para la mejora de la valoración de fondos documentales*, p. 185-196).

De Iberische wereld is ruimer dan Spanje alleen. Het is dan ook zeer verheugend dat er in deze aflevering van Tabula een bijdrage over Mexico, één over Costa Rica en één over Portugal is opgenomen. In *La disposición documental en los archivos del gobierno federal: un proceso de valoración documental para dictaminar el destino final de la documentación en el Archivo General de la Nación de México* (p. 229-242) brengen Stella María González Cicero en Jorge Nacif Mina verslag uit over de selectie in het federaal overheidsarchief van Mexico. Een uitvoerige bibliografie en een aantal voorbeelden van formulieren als 'Bijlage' zijn erg nuttig en zeer illustratief. In *La selección de documentos en las universidades miembros del CONARE* (p. 199-213) behandelt Katya Enamorado Salazar de archiefselectie bij de vier openbare universiteiten van Costa Rica die in 1982 een overkoepelende Consejo Nacional de Rectores (CONARE) - nationaal rectorenoverleg - hebben. Als overheidsdiensten vallen de betrokken universiteiten onder de archiefwet (Ley del Sistema nacional de Archivos, 24-10-1990) en het uitvoeringsbesluit van 30-1-1995. In *La valoración de documentos en Portugal: problemas y metodología* (p. 263-274) brengt Pedro Penteado een status quaestionis over de archiefselectie in Portugal. Het artikel begint met de vaststelling dat archiefselectie er nog steeds als secundair in de archiefpraktijk wordt beschouwd en dat daar dringend iets aan gedaan moet worden. Er is sinds het jaar 2000 wel een en ander gebeurd, maar er blijft nog heel veel werk te doen. (Griet Maréchal en Gustaaf Janssens).